

ΕΙΔΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΥΠΕΡΗΛΙΚΩΝ

Ὁμιλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν
καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου εἰς Ἅγιον Παν-
τελεήμονα Ἀχαρνῶν πρὸς τὰ μέλη τῶν Φιλοπτώχων
Ταμείων.

Εὐρισκόμεθα καί πάλιν μέ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ ἔτοιμοι διὰ μίαν νέαν ἐξόρμησιν. Ἐξόρμησιν ἐν ὀνόματι Ἐκείνου ὁ ὁποῖος καλεῖ καί ὑμᾶς καί ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀδελφούς Του, ἐξόρμησιν ἡ ὁποία γίνεται ἐπ'εὐκαιρίᾳ τῆς μεγάλης ἐορτῆς τῆς Ἀναστάσεως τήν ὁποίαν ἐντός ὀλίγων ἡμερῶν θά ἔχωμεν καί πάλιν τό προνόμιον νά ἐορτάσωμεν ἀφοῦ συναναβῶμεν μαζί Του εἰς Ἱεροσόλυμα καί διὰ τῆς ἐβδομάδος τῶν παθῶν τόν ἀκολουθήσωμεν μέχρι τοῦ Γολγοθᾶ καί τοῦ φρικτοῦ μαρτυρίου Του. Εὐρισκόμεθα λοιπόν ἐνώπιον μιᾶς νέας ἐξορμήσεως, ἐν ὀνόματί Του καί ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης τήν ὁποίαν Ἐκεῖνος τόσον παραστατικῶς ἐδίδαξεν μέ τό νά ἀνέβῃ ἐπάνω εἰς τόν Σταυρόν καί χάριν ἀκριβῶς τῆς ἀγάπης δι'ὑμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καί διὰ τήν ὑμετέραν σωτηρίαν νά δώσῃ τήν ζωήν Του νά θυσιάσῃ τόν ἑαυτόν Του καί διὰ τοῦ αἵματός Του νά χαρίσῃ εἰς ὑμᾶς τήν σωτηρίαν. Ἐξερχόμεθα λοιπόν καί ὑμεῖς εἰς μίαν νέαν ἐξόρμησιν τῆς ἀγάπης ὡς ἀπεσταλμένοι Ἐκείνου, ὡς ἀπεσταλμένοι τοῦ Κήρυκος τῆς ἀγάπης ἢ μᾶλλον τοῦ Κυρίου τῶν πάντων καί τοῦ διδασκάλου τῆς ἀγάπης ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ αἵματός του τήν ἐπεσφράγισε. Καί ποία θά εἶναι ἡ σημασία καί τό νόημα αὐτῆς τῆς ἐξορμήσεως; Ἐφέτος θά ἔχῃ ἓνα ἰδιαίτερο νόημα ἐκτός ἐκείνου τό ὁποῖον εἶχε καί κατὰ τό παρελθόν. Ἐνῷ δέν θά παραλείψωμεν τίποτε ἀπό ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μέ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐπετελέσαμεν κατὰ τό παρελθόν ἔτος, δηλαδή τήν διανομήν τῶν τροφίμων καί τήν διανομήν τοῦ δέματος τῆς ἀγάπης, ἐφέτος θά συγκεντρώσωμεν τήν προσοχήν μας, ὅπως ἰδιαιτέως, εἰς τήν ἐξυπηρέτησιν τοῦ γήρατος. Τώρα ὅσαι ἐξ'ὑμῶν εὐρισκόμεθα εἰς τήν προχωρημένην ἡλικίαν ἵσως ἔχωμεν ἓναν φόβον, μήπως εἴπουν οἱ ἄλλοι ὅτι μεριμνῶμεν καί διὰ τόν ἑαυτόν μας καί μᾶς ἐπαναλάβουν ἐκεῖνο τό ὁποῖον πολλάκις λέγει ὁ λαός "Τά καλά καί συμφέροντα". Ἀλλά καί αὐτό ἂν μᾶς εἴπουν δέν θά πρέπῃ νά δειλιάσωμεν, διότι δέν τό ζητοῦμεν μόνον διὰ τόν ἑαυτόν μας, τό ζητοῦμεν δι'ὅλους καί ἰδιαιτέως ζητοῦμεν νά γίνῃ ἀντιληπτό τό πρόβλημα αὐτό τό ὁποῖον εἶναι ἓνα δημιουργήμα τῶν τελευταίων χρόνων τῶν τελευταίων δεκάδων ἐτῶν. Ὅπως γνωρίζετε κατὰ τὰς τελευταίας δεκάδας τῶν ἐτῶν ὁ μέσος ὅρος τῆς ζωῆς ἔχει ἀνέλθει καταπληκτικῶς, μέ τήν καταπολέμησιν τῶν ἐπιδημιῶν, μέ τήν χρῆσιν τῶν ἐμβολίων, μέ τήν ἀνακάλυψιν ὠρισμένων φαρμάκων καί μέ ἄλλα μέσα ἔχει παραταθῇ ὁ μέσος ὅρος τῆς ζωῆς τόσον πολύ, ὥστε νά ἔχῃ διπλασιασθῇ σήμερον. Ἐνῷ ἄλλοτε ὁ μέσος ὅρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἦτο 32 ἔτη, λόγω τῆς μεγάλης θνησιμότητος εἰς τήν παιδικήν ἡλικίαν, σήμερον εὐρίσκεται γύρω ἀπό τόν 70ον ἔτος. Ἐκεῖνο λοιπόν τό ὁποῖον προηγουμένως δέν ἐθεωρεῖ-

το καθόλου ως πρόβλημα, σήμερα είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα. Τί θα γίνει λοιπόν με τους ανθρώπους της προχωρημένης ηλικίας; Το πρόβλημα αυτό δεν είναι μόνον υλικόν είναι πρόβλημα πολύπλοκον και εκτεταμένον και αναφέρεται εις όλην τήν ζωήν τοῦ ἀνθρώπου και θα ήτο δυνατόν κανείς νά εἴπῃ εἶναι πρόβλημα κυρίως πνευματικόν. Ἀρκεῖ νά σημειώσωμεν τό ἕξης: Σήμερα υπάρχουν ὅχι μόνον ἐδῶ εις τήν Ἑλλάδα ἀλλ'εἰς ὅλον τόν κόσμον. ἔχει δέ ἐξακριβωθῇ αὐτό μέ εἰδικάς ἐρεῦνας- ἄνθρωποι εις προχωρημένην ἡλικίαν οἱ ὅποιοι, ἐάν ἐρωτηθοῦν, "ποθί θέλεις νά μείνης εις ἕνα καλό ἱδρυμα, εις ἕνα καλό γηροκομεῖο, ἢ στό σπίτι σου; Το ὅποῖον σπίτι μπορεῖ νά εἶναι και μία τρώγλη, ἢ νά εἶναι ἕνα ἀπομονωμένο δωματίον μέ χωρίς καμμίαν ἄνεσιν μέ χωρίς καμμίαν εὐκολίαν, μέ τόν κίνδυνον νά τοῦ λείπῃ και αὐτό ἀκόμη ἡ καθημερινή τροφή. Ὁ ἐρωτώμενος κατά πᾶσαν πιθανότητα, σχεδόν κατά κανόνα, θά πῇ: "Ὅχι δέν θέλω νά μέ εἰσαγάγετε σέ ἱδρυμα, προτιμῶ νά μείνω στό σπίτι μου". Αὐτό ἀμέσως φανερώνει ὅτι τό πρόβλημα δέν εἶναι υλικόν ἀλλά πνευματικόν. Εἶναι κάτι τό ὅποῖον δέν εἶναι δυνατόν νά τό θεραπεύσῃ κανείς μόνον μέ τό χρήμα, ἀλλά εις αὐτήν τήν σφαῖραν ἀκριβῶς (εἰς τήν σφαῖραν δηλαδή τοῦ πνευματικοῦ μέρους) ὑπάγεται και τό γεγονός ὅτι δέν εἶναι ἀπλῶς ἄτομα προχωρημένης ἡλικίας, ἀλλά εἶναι ἀπόμαχοι ὅπως συνηθίζομεν νά λέγωμεν, ἀπόμαχοι τῆς ζωῆς. Δηλαδή εἶναι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐβγήκαν ἀπό τήν μάχην τῆς ζωῆς. Γιατί ἡ ζωή εἶναι μία μάχη, ἕνας ἀγῶν. Τά πρόσωπα τῆς προχωρημένης ἡλικίας τά βάζομε κατά μέρος και ἔρχονται εις τήν θέσιν των ἄλλα πρόσωπα, νεώτερα εις τήν ἡλικίαν, νά συνεχίσωμεν τόν ἀγῶνα. Ἀλλοτε τά ἄτομα τῆς προχωρημένης ἡλικίας πολλάκις ἀπέθνησκον ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων, ἐπᾶνω εις τόν ἀγῶνα πράγμα τό ὅποῖον βεβαίως ἔχει και μίαν σκληρότητα. Ἀλλά ὡς τό πνευματικόν αὐτό στοιχεῖον τοῦ προβλήματος τῶν ὑπερηλίκων ἔχει καί τήν καλήν του ὄψιν. Τί εἵπαμεν προηγουμένως; Εἶναι σήμερα πολλοί οἱ ἀπόμαχοι. Αὐτός εὗρίσκετο εις τήν μάχην, εἶχε τήν χαράν ἀκόμη τῆς δημιουργίας τῆς ζωῆς, εἶχε τήν χαράν τοῦ ἀγῶνος, δέν ήτο ἀπόμαχος, ήτο μαχητής. Ἐάν ήρχετο ὁ θάνατος νά τό ἀρπάξῃ μέσα ἀπό τήν μάχην δέν θά ήσθάνετο αὐτήν τήν ἀπαγοήτευσιν, δέν θά εἶχε αὐτήν τήν ψυχρολογίαν, τήν ὁποίαν ἔχει ὁ ἀπόμαχος τῆς ζωῆς. Ἐπίσης τώρα τό πρόβλημα αὐτό ἔχει ἀξυνθῇ και ἀπό τήν ἀνάγκην τῆς ταχύτερας ἀνόδου τῶν νεωτέρων. Ἀλλοτε εις τά παλιότερα χρόνια, τά ὅποια ἡμεῖς οἱ πλέον προχωρημένοι εις τήν ἡλικίαν τά ἐζήσαμεν, διὰ νά φθάσῃ κανείς εις ἕναν ἀνώτερο βαθμόν μέσα εις τήν κοινωνίαν, ἐχρειάζετο νά καταναλώσῃ ὁλόκληρον τήν ζωήν του. Νά ποῦμε ἕνα γνωστότατον παράδειγμα: Γιά νά γίνῃ κανείς ὅχι στρατηγός ἀλλά Συνταγματάρχης, ἔπρεπε νά ἔχῃ ὑπερβῇ πρό πολλοῦ τό 50ον ἔτος τῆς ἡλικίας του και περί τό τέλος πλέον τῆς σταδιοδρομίας του να φθάσῃ και εις τόν βαθμόν αὐτόν. Σήμερα, ὅχι ἐδῶ — εις τήν Ἑλλάδα, ἀλλά εις ὅλον τόν κόσμον, βλέπει κανείς στρατηγούς, ὅχι μόνον συνταγματάρχας, εις νεαρότάτην ἡλικίαν. Τό ἴδιον και εις τίς ἄλλες ἀνώτερες θέσεις τῆς κρατικῆς ἱεραρχίας ἐνῶ ἄλλοτε ήσαν σπανιώταται και ὅπως εἶπα, περιωρί-

ζόντο μόνον εἰς τοὺς προχωρημένους τὴν ἡλικίαν, τώρα ἀπὸ ἀπόψεως κατανόησιν ἐντὸς τῶν ἡλικῶν, αἱ ἀνώταται αὐταὶ θέσεις συναντῶνται καὶ μεταξύ πολὺ νεωτέρων. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πρόβλημα ἔχει καὶ τὴν ὑλικὴν τοῦ ὅψιν διότι τὸ νὰ φύγῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς ἔχει, ὅχι πάντοτε ἀλλὰ συχνὰ καὶ οἰκονομικὰς ἐπιπτώσεις σοβαρωτάτας, ἀλλὰ εἴτε εἰς τὴν μίαν περίπτωση εἴτε εἰς τὴν ἄλλην ἔχει ὅπως εἶπα καὶ ἐπιπτώσεις πνευματικὰς. Τώρα λοιπὸν τὸ πρόβλημα τῶν ἀπομάχων ἀπὸ ἀπόψεως οἰκονομικῆς εἶναι ἓνα πρόβλημα κοινωνικόν. ἓνα πρόβλημα τὸ ὁποῖον δημιουργεῖ ὠρισμένας δυσκολίας διὰ τὴν κατανομήν, θὰ ἔλεγε κανεὶς, τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν μεταξύ τῶν ἀτόμων καὶ εἰδικώτερον ἐδῶ εἰς τὴν περίπτωση αὐτὴν, μεταξύ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ εὐρίσκωνται μέσα εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν δραστηρίαν. Ἀλλὰ ἡμεῖς, κυρίως ὡς Ἐκκλησία, ὡς ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀποσυρθῇ ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν δραστηρίαν. Ἀλλὰ ἡμεῖς, κυρίως ὡς Ἐκκλησία, ὡς ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι θέλομεν νὰ εἰδῶμεν τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου ὁλοκλήρου, θὰ πρέπη νὰ ἰδῶμεν καὶ νὰ τονίσωμεν καὶ νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν ἠθικὴν πλευράν, τὴν πνευματικὴν πλευράν τοῦ προβλήματος. Ἡ προσοχὴ λοιπὸν πρὸς τὴν ἠθικὴν κυρίως πλευράν τοῦ προβλήματος θὰ πρέπει νὰ ἀποτελέσῃ ἓναν ἀπὸ τοὺς στόχους τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ βάλωμεν ὡς τέρας τῆς ἐξορμήσεώς μας, ἢ μᾶλλον, θὰ ἔλεγα, ὡς ἀρχὴν τῆς ἐξορμήσεώς μας. Καὶ θὰ ἐξηγήσω τὸ διατί. Εὐτυχῶς εἰς αὐτὸν τὸν τομέα ἔχομεν μεγάλην ἱστορίαν ὅχι τώρα, ἀλλὰ ἀνέκαθεν, καὶ προτοῦ ἀκόμη τὸ πρόβλημα τοῦ γήρατος, τὸ πρόβλημα τῆς προχωρημένης ἡλικίας, γίνῃ τόσον ὀξύ ὅσον εἶναι εἰς τὰς ἡμέρας μας. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι γεμάτη σεβασμὸν πρὸς τὴν πολιάν, πρὸς τὰ ἄσπρα μαλλιά, πρὸς τὰ ἄσπρα γένη. Πολλάκις ὅταν διαβάζῃ κανεὶς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, θὰ συναντήσῃ αὐτὸν τὸν σεβασμὸν, αὐτὴν τὴν βαθυτάτην ἐκτίμησιν πρὸς τὴν πολιάν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, συνεχίζουσα ἀκριβῶς καὶ ἐφαρμόζουσα ἐν τῇ πράξει αὐτὴν τὴν γραμμὴν, τὴν ὁποῖαν εὐρίσκει ἐντὸς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπῆρξεν ἐνείνη ἢ ὁποῖα ἔδωκεν προσοχὴν εἰς τὸ γῆρας καὶ ἔχομεν ἀνά τοὺς αἰῶνας τὰ γηροκομεῖα τῆς Ἐκκλησίας, ἔχομεν τὰ ἱδρύματα αὐτὰ τὰ ὁποῖα προωρίζοντο εἰδικῶς διὰ τὴν περίθαλψιν τοῦ γήρατος ἔστω καὶ ἂν τὸ πρόβλημα τότε δέν παρουσιάζετο ὑπὸ τῇ μορφῇ τὴν ὁποῖαν παρουσιάζεται σήμερον εἰς τὴν καθολικότητά του. Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν πρωτόπορος καὶ εἶναι ἀκόμη πρωτόπορος, Ἀρκεῖ νὰ σᾶς ἀναφέρω ὅτι καθόσον τοῦλάχιστον γνωρίζω, εἶναι ἡ πρώτη ἢ ὁποῖα ἱδρυσεν σήμερον, γηροκομεῖα διὰ μίαν ὠρισμένην τάξιν ἀνθρώπων. Φερ'εἰπεῖν δέν ὑπάρχει σήμερον Γηροκομεῖον τῶν ἀρτοποιῶν (τοῦλάχιστον δέν γνωρίζω ἂν ὑπάρχῃ) ἢ Γηροκομεῖον τῶν κεραμοποιῶν ἢ τῶν ἐμπόρων ἢ ἄλλων. Σήμερον ὑπάρχει ὅμως Στέγη Εὐγηρίας τῶν Κληρικῶν. Ὑπάρχει ἐπίσης Στέγη Εὐγηρίας διὰ τὰς συζύγους ἢ διὰ τὰς ἀγάμους ἀδελφὰς τῶν ἀγάμων κληρικῶν ἢ διὰ τὰς μητέρας των. Ἦδη λοιπὸν καὶ εἰς αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία προηγεῖται μέ τὸ νὰ ἔχῃ ἱδρύσει γηροκομεῖα διὰ μίαν ὠρισμένην τάξιν. Πιθανὸν νὰ ἀκολουθήσουν, καὶ εὐχόμεθα

νά ακολουθήσουν και άλλοι με τό να λάβουν πρόνοιαν υπέρ των απομάχων της τάξεώς των. 'Αρκεῖ να πῶ ὅτι ἀπ' τὰ 70 γηροκομεῖα της 'Ελλάδος, τὰ 66 εἴτε ἔχουν ἰδρυθῇ εἴτε προεδρεύονται ἀπό Μητροπολίτας ἢ κληρικούς ἢ ἀπό ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται πολύ κοντά εἰς τήν 'Εκκλησίαν καί ἐπομένως εἶναι, θά ἔλεγε κανείς, ἰδρύματα της 'Εκκλησίας. 'Επίσης ὅχι μόνον μέσα εἰς τὰ 'Ιδρύματα ἀλλά καί εἰς τήν πρόνοιαν ἡ ὁποία λαμβάνεται καί ἔξω ἀπό τὰ ἰδρύματα καί ἐκεῖ πάλιν ἔρχεται πρωτοπόρος ἡ 'Εκκλησία. 'Αρκεῖ να εἴπω ὅτι εἰς τὰ 70 αὐτά ἰδρύματα περιθάλπονται περίπου 4.500 πρόσωπα ἐνῶ μόνον εἰς τήν περιφέρειαν της 'Αρχιεπισκοπῆς τὰ φιλόπτωχα ταμεῖα τὰ Ε.Φ.Τ., ἔχουν ὑπό τήν φροντίδα των περίπου 10.000 πρόσωπα προχωρημένης ἡλικίας. Ἡδη χωρίς τήν ἐξόρμησιν αὐτήν τήν συστηματική προηγούμεθα καί πάλιν ὡς 'Εκκλησία εἰς τήν πρόνοιαν, εἰς τήν φροντίδα, εἰς τήν στοργήν υπέρ των προσώπων της προχωρημένης ἡλικίας. 'Αλλά ἡ πρόνοια υπέρ τοῦ γήρατος ἡ πρόνοια υπέρ των προσώπων της προχωρημένης ἡλικίας δέν εἶναι μόνον πρόνοια ὑπ' αὐτήν τήν μορφήν τήν ὁποίαν εἴπωμεν προηγουμένως, δηλαδή εἴτε μέσα εἰς ἰδρύματα εἴτε ἐκτός των ἰδρυμάτων, ἡ πρόνοια, ἡ φροντίς, ἡ ἐκδήλωσις της στοργῆς διὰ τὰ πρόσωπα της προχωρημένης ἡλικίας εἶναι κάτι τό ὅποιον μπορεῖ να τό ἔχωμεν ὡς πρόβλημα μέσα εἰς τό σπίτι μας, ἐάν ζοῦν οἱ γονεῖς μας, ἐάν ζοῦν πιθανόν ἄλλα συγγενικά μας πρόσωπα, ὁ παπποῦς, ἡ γιαγιά, ὁ θεῖος ἢ ἡ θεία, οἱ ὅποιοι εἶναι κάπως προχωρημένης ἡλικίας. Καί ἂν δέν εἶναι στό σπίτι μας εἶναι ἀσφαλῶς στό διπλανό σπίτι εἶναι στό διπλανό διαμέρισμα εἶναι κάπου κοντά ἐκεῖ στήν συνοικία. Κάπου κοντά μας ἀσφαλῆστατα ὑπάρχει τό πρόβλημα αὐτό ὑπό τήν γενικωτέραν του, ὅπως λέγω, μορφήν. Δηλαδή τό πρόβλημα ὑπό τήν καθαρῶς πλέον πνευματικήν του μορφήν τό πρόβλημα τοῦ να αἰσθανθῇ ὁ ἀπόμαχος της ζωῆς ὅτι δέν εἶναι ἄχρηστος καί ὅτι πρό παντός δέν εἶναι περιφρονητέος. Ὅσοι ἐξ ὑμῶν εἴσθε νεώτεροι θά τό ἀκοῦτε πιθανόν ὡς παράπονον πολλές φορές να τό ἐκφράζει ὁ κάθε ἡλικιωμένος " Ε. ἐγώ τώρα πιά δέν ἀξίζω γιά τίποτε". Αὐτό τό παράπονο δέν πρέπει να ὑπάρχη. Αὐτό τό αἶσθημα πού μαυρίζει πραγματικῶς τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου της προχωρημένης ἡλικίας δέν πρέπει να ἐπωτρέπη ἡ συνείδησίς μας να ὑπάρχη μέσα στήν ψυχή του διότι, ἂν τό ἀφήνωμε να ὑπάρχη αὐτό τό παράπονο εἴτε δικαιολογημένο-καμμιά φορά δέν εἶναι καὶν δικαιολογημένο ἀλλά καμμιά φορά εἶναι καί δικαιολογημένο- ἐάν λέγω τό παράπονο αὐτό τό ἀφήνωμε να ὑπάρχη μέσα εἰς τήν ψυχή τοῦ δικοῦ μας ἀνθρώπου, τοῦ γνωστοῦ μας ἢ τοῦ πλησίον μας, σημαίνει ὅτι δέν ἔχομεν ἀγάπη, σημαίνει ὅτι δέν τόν προσέχομε σημαίνει ὅτι δέν μάς νοιάζει τί γίνεται μέσα στήν ψυχή του τί φουρτούνα σηκώνεται καί τί πόλεμος ἐπικρατεῖ μέσα στήν ψυχή Του καί πόσον δηλητήριο δέν ποτίζει ὅλην τήν ὑπαρξί του. Αὐτό ἀκριβῶς ἀποτελεῖ ἓνα σημεῖον εἰς τό ὅποιον ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἀπό τοῦ πρώτου

μέχρι τοῦ τελευταίου εἴτε καί ἡμεῖς εἵμεθα στήν προχωρημένη ἡλικία, εἴτε εἵμεθα νεώτεροι ὅλοι μπορούμε νά βοηθήσουμε καί πρέπει νά βοηθήσουμε καί ἀσφαλῶς, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θά βοηθήσουμε διά νά διορθωθῇ διότι, ὅπως εἶπα, δέν ἐπιτρέπεται ἐκτός ἐάν ἀναγνωρίσουμεν ὅτι στήν ψυχή μας δέν ὑπάρχει οὔτε κόκκος ἀγάπης κι' ὅχι μόνον δέν ὑπάρχει ἀλλά καί δέν θέλουμε νά ὑπάρχη πράγμα τό ὁποῖον δέν εἶναι δυνατόν νά γίνη δεκτόν, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θέλει νά λέγεται ὁπαδός τοῦ Χριστοῦ, ὁπαδός 'Εκείνου τοῦ ὁποίου τά Πάθη θά προσκυνήσουμεν ἐντός ὀλίγου καί θά ἐορτάσουμεν τήν ἀνάστασιν, δέχεται ὅχι μόνον νά μήν ἔχει μέσα στήν ψυχήν του κόκκον ἀγάπης ἀλλά καί νά μήν θέλῃ νά ἀποκτήσῃ κόκκον ἀγάπης, αὐτό εἶναι ἀδύνατον, διότι τότε αὐτός δέν μπορεί νά λέγεται χριστιανός καί δέν εἶναι χριστιανός. Ἐπομένως ὅλοι πρέπει νά βοηθήσουμε καί θά βοηθήσουμε εἰς τόν τομέα αὐτόν. Θά πρέπει τό πρόβλημα αὐτό ὑπό τήν πνευματικήν του μορφήν ὅχι νά πάψῃ βέβαια ὑφιστάμενον ἐντελῶς ἀλλά νά καταπολεμηθῇ καί νά εἶναι ὅσο τό δυνατόν σέ πιό περιορισμένη κλίμακα κι' αὐτό, εἶπα προηγουμένως θά εἶναι ἡ ἀρχή τῆς ἐξορμήσεώς μας.

Διότι αὕτη δέν μπορεί νά τελειώσῃ οὔτε σέ μία ἐβδομάδα οὔτε σέ ἓνα μήνα, πρέπει νά ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον συστηματικῆς καί παρατεταμένης προσπάθειας. Πρέπει νά γίνη ἀντικείμενον προσπάθειας ἡ ὁποία θά συνεχισθῇ ἐπὶ μακρόν, ἴσως εἰς ὅλην μας τήν ζωήν. Τότε, θά μοῦ πῆτε, αὕτη τήν ἐβδομάδα, τί θά κάνωμε, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ Πάσχα τί θά γίνη ἀφοῦ εἶναι πρόβλημα τόσον μακρᾶς πνοῆς, τότε ἔχουμε καιρόν. Τότε ἔ, καλᾶ ὅταν ἄλλοτε θά βροῦμε καιρό θά τό κυττάξωμε. "Ὁχι. αὕτην τήν ἐ-

βδομάδα ἄς κάνωμε μία ἀρχή μέ τό νά τό προσέξωμε περισσότερο, Καί δέν χρειάζεται πολλά πράγματα, ὅπως πάντοτε δέν χρειάζονται πολλά πράγματα. Νά κάνωμε αὐτή τήν ἐναρξί τῆς ἐξορμήσεως τῆς ἀγάπης τήν ὁποίαν θά δείξωμε πρός τά πρόσωπα τῆς προχωρημένης ἡλικίας ἢ ὅπως τό λέγει τό σύνθημα πρός "τίς ρίζες τῆς ζωῆς μας". Παραδείγματος χάριν ἓνα γράμμα πρός πρόσωπα τῆς προχωρημένης ἡλικίας, τά ὁποῖα δέν βρίσκονται κοντά μας ἢ ἓνα μικρό δωράκι..... Ἀμέσως μόλις τοῦ ποῦμε καλημέρα ἄς μή τόν ἀφήσωμε, ἄς καθήσωμε κοντά του, ἄς τόν δοῦμε κάπως πιό ἄνετα, νά κουβεντιάσωμε νά τόν ἀκούσωμε πολύ ἢ ἀπό ἄλλη πλευρά ἄς ἀκούσουμε τήν συμβουλή του. Πολλές φορές μπορεί νά μήν συμφωνοῦμε ἀλλά ἄς τόν ἀκούσουμε μ' ἑμέ κάποια ὑπομονή θά ἔλεγα, θαίτοι πολλές φορές δέν χρειάζεται ὑπομονή ἐκ μέρους μας ἀλλά ἀπλῶς προσοχή, διότι ἡ συμβουλή πού θά μάς δώσῃ μπορεί νά εἶναι πο ὑτιμη κι' ἡμεῖς δέν τήν προσέχομεν ἢ δέν ξεύρομεν ὅτι εἶναι πολύτιμη καί ἐπάνω στήν ββιασύνη τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας τήν πετᾶμε, χωρίς νά νά τήν ἐξετάσωμε καθόλου. "Ἡ νά προσφέρουμε ἓναν περίπατον, θά ἔλεγα ἀκόμη μία ἰδιαίτερη προσευχή γιά τούς ἀνθρώπους τούς δικούς μας καί τούς ἄλλους τῆς προχωρημένης ἡλικίας μία πιό θερμή προσευχή αὐτήν τήν ἐβδομάδα. Τέλος πάντων, ὅταν δώσουμε μία προσοχή, θά βροῦμε πολλ' α πράγματα νά κάνωμε. Αὐτά δέν τά εἶπα ὡς ἀποκλειστικά παραδείγματα, ἀλλά ὡς ἐνδεικτικά. Ἀπλῶς εἶπα μερικά παραδείγματα. Ἡ ἀγάπη σας καί ἡ

ἀγάπη πρὸς ἐκείνους στούς ὁποίους θὰ ἀποτανθῇτε, θὰ βρῇ πολλά, πάρα πολλά μέσα καί τρόπους μέ τούς ὁποίους θὰ ἐκδηλωθῇ. Δέν θέλω νά σᾶς κρατήσω περισσότερον. Θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τήν ὑπομονή σας πρῶτον νά μέ ἀκούσετε τόσην ὥρα, θέλω νά σᾶς εὐχαριστήσω, ἐπίσης, διότι ἐκάνατε τόν κόπο νὰ ῥθῇτε πολλές ἀπό σᾶς καί πολλοί ἀπό πολύ μακριά πρὸ παντός ὅπως θέλω νά εὐχαριστήσω ἐκ τῶν προτέρων διὰ τήν προσπάθεια τήν ὁποίαν ἐσυμφωνήσαμεν νά καταβάλωμεν ὅλοι μας, καί συμφωνήσαμε νά προσπαθήσωμε νά τήν διαδώσωμε αὐτήν τήν προσπάθειαν ὅσον τό δυνατόν περισσότερον, ὥστε νά γίνῃ ἓνα καθολικώτερον αἶσθημα. Καί μόνον ἐάν κατορθώσωμεν αὐτήν ἐβδομάδα ἀφ' ἑνός μὲν πᾶλλὰ πρόσωπα νά σκεφθοῦν περισσότερον τό πρόβλημα καί νά καταλάβουν ὅτι δέν εἶναι ὅπως πρῶτα τό πρόβλημα τοῦ γήρατος, ὅτι κάτι ἔχει ἀλλάξει, ὅτι εἶναι μιᾷ καινούργια ἐντελῶς μορφή τοῦ προβλήματος ἐντελῶς διαφορετική ἀπ' ὅτι ἦτο εἰς τὰ προηγούμενα χρόνια πρὸ εἴκοσι-τριάντα-πενήντα πρὸ παντός πρὸ 50 καί περισσότερον ἐτῶν, καί δεύτερον, ἄς ἐξαπλώσωμεν ὅσο μπορούμε περισσότερον αὐτό τό κύμα τῆς ἀγάπης τό κύμα τῆς στοργῆς, τῆς προσοχῆς πρὸς τὰ πρόσωπα τῆς προχωρημένης ἡλικίας. Καί τότε μαζί μέ ὅλα τὰ ἄλλα πού μέ τήν χάριν τοῦ Θεοῦ θὰ ἐκτελέσωμεν, θὰ ἠμποροῦμεν μέ περισσότερον θάρρος νά στρέψωμεν τὰ βλέμματα εἰς Ἐκεῖνον, ἐπάνω ὑψηλά εἰς Σταυρόν, ὁ Ὅποῖος διὰ τήν ἀγάπην καί τῶν νεωτέρων καί τῶν περισσότερον προχωρημένων εἰς τήν ἡλικίαν ἐθυσιάσθη καί ἔφερε τό μήνυμα τῆς σωτηρίας, τό μήνυμα δηλαδή τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς καί εἰς αὐτόν τόν κόσμον καί εἰς ὁλόκληρον τήν αἰωνιότητα.
